

spojena se zvýšením kvality života pacientů a snížením invalidizujícího potenciálu obou nemocí. V České republice počet takto léčených pacientů sice narůstá, jejich podíl na celkové populaci nemocných s IBD je však stále nízký (2). Pracovní skupina pro IBD při České gastroenterologické společnosti připravuje řadu opatření ke zlepšení této situace; jedním z nich je implementace indikátorů kvality péče o IBD pacienty, kterou připravuje ve spolupráci s Fakultou biomedicínského inženýrství (FBMI) ČVUT, Ústavem zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) a Ministerstvem zdravotnictví ČR.

Epidemiologie IBD v ČR

Crohnova choroba i ulcerózní kolitida postihují především populaci ekonomicky vyspělých zemí s maximem výskytu v Evropě a v Severní Americe. V České republice se v současné době nacházíme ve 3. fázi globálního epidemiologického vývoje IBD – stagnující incidence, ale stále rostoucí prevalence IBD (3). Podle údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) bylo v roce 2025 v ČR evidováno přes 90 tisíc pacientů s IBD, mírně převažovali nemocní s UC. Predikce ÚZIS předpokládá, že v roce 2030 by mohl počet IBD pacientů v ČR dosáhnout přibližně 100 tisíc, prevalence se tedy bude blížit hodnotě 1 % (Obr. 1). Navíc lze předpokládat, že při stávajícím vývoji bude prevalence IBD v ČR narůstat nejméně dalších 10–15 let.

Limity konvenční léčby IBD

Hlavním léčebným nástrojem IBD je medikamentózní terapie, která zahrnuje jak léčiva dlouhodobě využívaná již v průběhu 20. století (tzv. konvenční léčba), tak i léky uváděné do praxe od přelomu milénia a vyvíjené na základě detailních znalostí patogeneze obou nemocí (léčba cílená). Významná část pacientů však stále vyžaduje také chi-

rurgickou léčbu – v průběhu života je operována nejméně polovina pacientů s CD a 10–20 % pacientů s UC (4). Nové možnosti přináší léčba endoskopická, součástí managementu IBD je také léčba nutriční, rehabilitační a psychologická. Ke zvládnutí systémových projevů IBD nebo komplikací spojených s léčbou je potřebná i spolupráce dalších specialistů (revmatologie, dermatologie, oční lékařství, infektologie, imunologie a alergologie, neurologie aj.).

Termínem konvenční léčba IBD označujeme tři základní skupiny medikamentů: aminosalicyláty, kortikosteroidy a imunosupresiva (v anglosaské literatuře často označovaná jako imunomodulátory). Aminosalicyláty jsou nejdéle používanou skupinou léků (od 40. let minulého století), tradičně byly používány v terapii UC i CD. Zatímco v léčbě UC zůstávají základním terapeutickým nástrojem u mírně a středně aktivního onemocnění (často v kombinaci perorální a rektální formy), jejich pozice v léčbě CD se v posledních 10–15 letech zásadně změnila. Revize výsledků kontrolovaných studií i zkušeností z klinické praxe vedla k jednoznačnému závěru: aminosalicyláty nejsou účinné v léčbě Crohnovy choroby (5, 6, 7). Jakkoli lze diskutovat o jejich potenciálním efektu u velmi lehkých forem CD, jejich automatické podávání u většiny pacientů s Crohnovou chorobou je postupem chybným a nežádoucím jak z hlediska medicínského, tak i ekonomického.

Kortikosteroidy naproti tomu tvoří stále základ léčby středně a vysoce aktivních forem IBD (UC i CD). Zejména systémové kortikosteroidy mají silný protizánětlivý efekt, který nastupuje zpravidla velmi rychle – v řádu hodin nebo dnů. Jejich zavedení do klinické praxe v polovině 20. století bylo doslova revolučním počinem; mimo jiné dramaticky klesla úmrtnost na těžké formy IBD, zejména UC. Vývoj tzv. topických kortikosteroidů (budesonidu) v 90. letech minulého století měl umožnit využití pozitivního efektu při významné redukci nežádoucích účinků.

Obr. 1. Statistická predikce počtu léčených (prevalence): Crohnova nemoc (K50) a ulcerózní kolitida (K51). Dušek L. Kulatý stůl Zdravotnického deníku, Praha, květen 2026

Statistická predikce počtu léčených (prevalence): Crohnova nemoc (K50) a ulcerózní kolitida (K51)

Zdroj dat: NRHZS 2010–2023 (predikční báze 2019–2023); Český statistický úřad – Projekce obyvatelstva České republiky (2018–2100); uvedena predikce dle střední varianty projekce (v závorce rozsah dle nízké a vysoké varianty projekce) za předpokladu lineárního vývoje věkově-specifické prevalence.

	Pozorovaná prevalence		Predikovaná prevalence			
	1.1.2020	1.1.2024	1.1.2025	Rok 2030	Rok 2035	Rok 2040
Crohnova nemoc	39 111	42 401	43 452 (43 233–43 576)	46 677 (46 024–47 044)	50 402 (49 298–51 019)	54 074 (52 451–54 990)
Ulcerózní kolitida	44 210	46 843	47 621 (47 407–47 740)	49 959 (49 298–50 331)	52 468 (51 334–53 112)	54 979 (53 298–55 970)

